

Фізична освіта і спорт

УДК 376.1-044

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.18274634>

**Вплив ігрової діяльності на розвиток дітей
з розладами аутистичного спектра**

Лахтадир Олена Володимирівна

кандидат психологічних наук, доцент кафедра спорту та фітнесу, Київський
столичний університет імені Бориса Грінченка, 04212, м. Київ,
вул. Левка Лук'яненка, 13-Б, Україна, o.lakhtadyr@kubg.edu.ua,
<https://orcid.org/0000-0002-7375-2487>

Бикова Ганна Володимирівна

доцент кафедри фізичної культури, спорту та реабілітації Державного
торговельно-економічного університету, кандидат наук з фізичного виховання
та спорту.
<https://orcid.org/0000-0003-1006-0296>

Зеленюк Оксана Володимирівна

кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент
<https://orcid.org/0000-0001-9183-7807>
Київський національний університет технологій та дизайну, доцент кафедри
фізичного виховання та здоров'я, вул. Мала Шияновська 2, 01011, м. Київ
ov.zeleniuk@ukr.net

Прийнято: 02.01.2025 | Опубліковано: 16.01.2026

Анотація: У статті представлено ґрунтовний теоретико-аналітичний огляд проблеми розладу аутистичного спектру у дітей дошкільного віку у контексті розвитку психомоторної сфери, ігрової та рухової активності. Проаналізовано сучасні наукові підходи до розуміння психомоторики як системоутворювального компонента психічного та фізичного розвитку дитини з розладом аутистичного спектру. Охарактеризовано типові порушення психомоторного розвитку дітей з аутизмом, зокрема дефіцити координації рухів, моторного планування та сенсорної інтеграції. Особливу увагу приділено руховій активності та ігровій діяльності де ігри розглядаються як ефективні засоби корекційно-розвивального впливу. Узагальнено результати наукових досліджень, що підтверджують позитивний вплив систематичної ігрової та психомоторної діяльності на зниження проявів дезадаптивної поведінки, покращення соціальної взаємодії та формування адаптивних навичок у дітей з аутизмом. Зроблено висновок щодо доцільності інтеграції рухливих ігор у комплексні корекційні програми дошкільної освіти для дітей з розладом аутистичного спектру.

Методи: Дослідження базується на теоретичному аналізі наукових джерел, різних підходів до визначення поняття аутизм, особливостями та напрямками роботи з дітьми з розладом аутистичного спектру. Проведено аналіз та узагальнення щодо впливу ігрової діяльності на дітей з аутизмом, а саме на їх психомоторні, адаптивні функції та соціалізацію.

Результати: Проаналізовано сучасні наукові дослідження, що розкривають важливість корекційної роботи з дітьми-аутистами для їх соціалізації та покращення фізичного розвитку. Визначено, напрями роботи з дітьми з РАС, на що направлені методики щодо розвитку дітей з РАС. На основі проведеного аналізу обґрунтовано важливість впровадження у корекційні програми ігрової діяльності.

Висновки: Аналіз сучасних корекційно-розвивальних підходів показав, що цілеспрямоване використання рухової активності, рекреаційних і рухливих ігор у роботі з дітьми дошкільного віку з розладом аутистичного спектру сприяє покращенню психомоторних функцій, зниженню рівня тривожності та дезадаптивної поведінки, а також формуванню базових навичок соціальної взаємодії. Ігрова та рухова діяльність виступає ефективним засобом корекційного впливу завдяки її природній відповідності віковим потребам дітей та можливості інтеграції сенсорного, моторного й емоційного досвіду.

Ключові слова: діти з розладами аутистичного спектру, особливості психомоторного розвитку, психомоторні функції, своєрідність адаптації аутистів до зовнішнього світу, засоби та методи корекції, ігрова діяльність.

The impact of play activity on the development of children with autism spectrum disorders

Lakhtadyr Olena Volodymyrivna,

PhD in Psychology, Associate Professor, Department of Sport and Fitness,
Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University, 13-B Levka Lukianenka Street,
Kyiv, 04212, Ukraine. o.lakhtadyr@kubg.edu.ua,

<https://orcid.org/0000-0002-7375-2487>

Bykova Hanna

State University of Trade and Economics, Kyiv
Associate Professor of the Department of Physical Culture, Sports and Rehabilitation

hanna.bykova.09@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0003-1006-0296>

Zelenyuk Oksana Volodymyrivna

candidate of sciences in physical education and sports, associate professor,

Kyiv National University of Technology and Design, associate professor of the
Department of Physical Education and Health, str. Mala Shivanovska 2, 01011, Kyiv
ov.zeleniuk@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0001-9183-7807>

Abstract: *The article presents a comprehensive theoretical and analytical review of the problem of autism spectrum disorder (ASD) in preschool children in the context of psychomotor development, play, and motor activity. Contemporary scientific approaches to understanding psychomotor skills as a system-forming component of the mental and physical development of a child with autism spectrum disorder are analyzed. Typical psychomotor development disorders in children with autism are characterized, including deficits in movement coordination, motor planning, and sensory integration. Particular attention is paid to motor activity and play, where games are considered effective means of corrective and developmental influence. The results of scientific studies confirming the positive impact of systematic play and psychomotor activity on reducing manifestations of maladaptive behavior, improving social interaction, and developing adaptive skills in children with autism are summarized. A conclusion is drawn regarding the feasibility of integrating active games into comprehensive correctional programs of preschool education for children with autism spectrum disorder.*

Methods: *The study is based on a theoretical analysis of scientific sources and various approaches to defining the concept of autism, as well as the characteristics and directions of work with children with autism spectrum disorder. An analysis and generalization of the impact of play activities on children with autism—particularly on their psychomotor and adaptive functions and socialization—were conducted.*

Results: *Contemporary scientific studies highlighting the importance of corrective work with children with autism for their socialization and improvement of physical development are analyzed. The main areas of work with children with ASD*

are identified, as well as the focus of methodologies aimed at the development of children with ASD. Based on the analysis, the importance of incorporating play activities into correctional programs is substantiated.

Conclusions: The analysis of modern correctional and developmental approaches has shown that the purposeful use of motor activity, recreational and active games in work with preschool children with autism spectrum disorder contributes to the improvement of psychomotor functions, reduction of anxiety levels and maladaptive behavior, and the formation of basic social interaction skills. Play and motor activities act as effective means of corrective influence due to their natural correspondence to children's age-related needs and the possibility of integrating sensory, motor, and emotional experience.

Keywords: children with autism spectrum disorders; features of psychomotor development; psychomotor functions; specificity of adaptation of individuals with autism to the external world; means and methods of correction; play activity.

Постановка проблеми. Останнім часом поширеність розладів спектру аутизму суттєво зростає як в Україні так і у всьому світі. За оцінками ВООЗ зі 160 дітей одна дитина має розлад аутистичного спектру (РАС)[14].

Вперше поняття аутизм було введено Е. Блейлером у 1911 році, а у 1943 Лео Каннер описав аутизм. Аутизм - «всередині себе». Він визначив головну рису аутизму – нездатність дітей співвідносити себе звичайним способом з людьми та ситуаціями.

Аутизм, або розлади аутистичного спектра (РАС), є станом, що зумовлений порушеннями розвитку головного мозку та проявляється вродженим, комплексним дефіцитом соціальної взаємодії й комунікації [8].

РАС належить до тяжких порушень психічного розвитку і характеризується суттєвими труднощами у соціальній поведінці, спілкуванні та мовленні, а також наявністю специфічних, нетипових інтересів і стереотипних

форм діяльності. Аутизм охоплює всі сфери взаємодії дитини з навколишнім середовищем і пов'язаний з ураженням різних структур головного мозку, що призводить до порушення базових функцій, які забезпечують здатність людини до спілкування, соціальної взаємодії та емпатії [13].

Адаптована клінічна настанова «Аутизм у дітей» трактує аутизм як захворювання, що суттєво впливає на формування особистості дитини або молодої людини, а також позначається на житті їхніх сімей чи опікунів та триває усе життя. Аутизм часто поєднується з низкою супутніх розладів. Якщо раніше його розглядали як рідкісне порушення розвитку, то сучасні наукові дослідження свідчать про значно вищу поширеність цього стану. Зараз у світі 1 % дітей мають РАС[3].

Аутистичний розлад (autistic disorder), або аутизм, належить до тяжких порушень розвитку та проявляється дефіцитом соціальної взаємодії, спілкування і мовлення, а також формуванням своєрідних інтересів і моделей поведінки. Цей розлад комплексно впливає на взаємини дитини з навколишнім середовищем і пов'язаний із порушенням функціонування різних ділянок головного мозку. Внаслідок цього страждають базові психічні функції, що забезпечують соціальну природу людини, зокрема здатність реагувати на соціальні стимули, спілкуватися з іншими та виявляти емпатію.

Важливо розуміти потреби дитини і адаптувати її до навколишнього світу. Настанови фахівцям точніше діагностувати, а рідним уважно спостерігати за розвитком дитини, соціальними порушеннями, порушеннями у комунікації, перебігом стереотипної поведінки. Таким чином здійснюючи корекційні заходи[4].

До соціальних порушень відносимо такі: важко привернути увагу, відсутні навички самообслуговування, не прагнуть тактильного контакту, віддають перевагу самотності, уникають зорового контакту, неадекватно реагують на зовнішні подразники, не копіюють поведінку дорослих.

Комунікативні порушення це – уповільнений мовленнєвий розвиток, регрес мовлення, беземоційність, не розуміють невербальну мову, неможливо встановити діалог, не виявляють бажання брати участь у колективних іграх.

Стереотипна поведінка проявляється у схильності до одноманітних рухів, неприйняття змін, потреба у порядку, а при його порушенні бурхлива реакція, складна адаптація до всього нового, схильність до глибокого занурення.

До шести років мозок дитини особливо інтенсивно сприймає й опрацьовує інформацію. Тому за умови раннього розвитку та корекційної роботи з дитиною з РАС — за участі психологів, арттерапевтів, логопедів, інструкторів з лікувальної фізкультури та сенсорної інтеграції — з часом можливо успішно підготувати її до повноцінної соціальної адаптації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Островська К.О. пропонує формування соціальних компетенцій аутичних дітей за особливостями їх розвитку, а саме з'ясувати улюблені заняття дитини під час перебування наодинці; рівень сформованості або відсутність рухових і побутових умінь та навичок; наявність різних рухових стереотипів; комфортну для дитини дистанцію у взаємодії з оточенням; типові способи дослідження предметів і обладнання; особливості поведінки в нестандартних обставинах, а також у ситуаціях, що викликають дискомфорт, тривожність, занепокоєння чи страх; ступінь прояву поведінкових відхилень (зокрема агресивних реакцій) і ефективні способи їх корекції чи заспокоєння; мета використання мовлення та факт його наявності або відсутності; характер реакцій дитини на залучення дорослого до її діяльності тощо [4,8].

Проблематика розвитку соціальних умінь у дітей з аутизмом усе частіше стає предметом уваги сучасних українських наукових досліджень. Так, В. В. Тарасун аналізує процес соціалізації аутичної дитини крізь призму її емоційно-соціального розвитку; Д. І. Шульженко створила й адаптувала корекційні програми, спрямовані на розвиток інтелектуальної та пізнавальної сфер дітей з

аутизмом; Г. М. Хворова запропонувала низку тренінгових методик, орієнтованих на формування в дітей умінь сприймати й опрацьовувати інформацію, а також на розвиток адекватної та активної соціальної поведінки [5].

Окремі науковці пов'язують аутизм із порушеннями структури та функціонування головного мозку. Для дитини з аутизмом характерні труднощі у спілкуванні та соціальній взаємодії; водночас вони можуть демонструвати високий рівень здібностей у певних сферах, що часто поєднується зі значними порушеннями базових побутових навичок.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри значний прогрес у вивченні особливостей прояву аутизму, його лікування і корекційних методик, низка аспектів залишається недостатньо дослідженою. Невирішеним питанням є врахування та вплив психомоторіки, фізичного розвитку та оптимальної рухової активності у програмуванні занять для дітей з розладом аутистичного спектру, оскільки більшість методик та програм орієнтовані на соціалізацію та адаптацію поведінки дитини ніж на рухову активність і фізичний розвиток. Важливим напрямом подальших досліджень є аналіз впливу ігрової діяльності на розвиток координаційних здібностей, зниження тривожності та підвищення здоров'я дітей з РАС.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Основною метою дослідження є визначення особливостей дітей з аутизмом та впливу ігрової діяльності на соціалізацію, зниження тривожності, розвиток психомоторіки та координаційних здібностей у дітей з РАС.

Завдання дослідження:

1. Здійснити аналіз наукових підходів до визначення понятійного апарату РАС.
2. З'ясувати напрями корекційної роботи та вплив ігрової діяльності на дітей-аутистів дошкільного віку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Виходячи з особливостей розвитку дитини з РАС ми можемо попередньо з'ясувати та проаналізувати напрями роботи з такими дітьми і таким чином будувати корекційні навчальні програми, встановлювати позитивний психоемоційний контакт, адаптуючи, соціалізуючи дитину та впливати на її фізичні якості.

Відомості щодо дітей з РАС є необхідними для проведення корекційно-розвивальних занять направлених на загальне розслаблення, зняття патологічної напруги, зменшення тривоги і страхів з одночасним збільшенням довільної активності кожної дитини, корекції та розвитку їхньої рухової сфери, рухової активності та розвитку рухових якостей.

Багато дітей з РАС мають моторні порушення, а саме найбільша проблема з координацією та деякими руховими навичками.

Збільшуючи рухову активність дитини з РАС ми впливаємо на її фізичний та психічний стан. За допомогою фізичних вправ, ігор ми зміцнюємо здоров'я дитини, покращуємо самопочуття, моторику, знижуємо тривожність та соціалізуємо її. Соціалізація покращується коли дитина приймає участь у групових заняттях та різних соціальних заходах[1].

Дітям з аутизмом важче виконувати різні фізичні рухи та вправи через сенсорні та моторні труднощі. Фізичну активність вони сприймають по-різному.

Працюючи з дитиною з РАС потрібно враховувати її інтереси щодо вибору засобів фізичної культури і спорту, дотримуватися дидактичного принципу від простого до складного починаючи з легких вправ щоб мотивувати дитину до занять та до успіху, поступово збільшувати навантаження. Заняття повинні проводитися регулярно. Стимулювати дитину до занять, заохочувати її за допомогою похвали, підтримки, нагород.

Узагальнення наукових досліджень свідчить, що систематичні заняття фізичною активністю — зокрема ходьбою та бігом (на відкритому повітрі, на тредмілі, у снігоступах), кардіо- й силовим фітнесом, йогою, танцювальними

вправами, верховою їздою, східними єдиноборствами та гімнастикою, плаванням і аквафітнесом, рекреаційними, рухливими іграми та ігровими методиками, а також такими видами діяльності, як настільний теніс, дартс, пінбол, фрісбі, UNO, LEGO, крокет і боулінг, а також комплексними програмами, що поєднують різні види спорту й рухової активності, — здатні сприяти корекції поведінкових порушень. Крім того, вони позитивно впливають на розвиток соціальної взаємодії та комунікації, пізнавальних процесів, підвищення рівня фізичної підготовленості, формування моторних умінь і навичок, а також на покращення якості життя загалом [12, 15].

Регулярна рухова активність є важливим чинником профілактики захворювань, підвищення рівня фізичної підготовленості, а також гармонійного розвитку психомоторної, пізнавальної та емоційної сфер у здорових дітей. Водночас фізичні вправи мають значний потенціал у корекції та оптимізації психофізичного розвитку дітей з розладами аутистичного спектра. У наукових дослідженнях, присвячених впливу фізичних навантажень на дітей з РАС, найчастіше аналізуються показники фізичної підготовленості, сформованість моторних умінь і навичок, а також частота та інтенсивність проявів проблемної поведінки [11].

Комплексна програма розвитку дітей дошкільного віку з аутизмом «Розквіт» акцентує увагу на необхідності створення для дитини, яка перебуває у стані хронічного стресу, характерного для аутизму, безпечного й комфортного середовища. Таке середовище має зменшувати вираженість патологічних проявів і сприяти формуванню відчуття захищеності та довіри.

Важливою умовою налагодження продуктивної взаємодії з аутичною дитиною є уважне ставлення до її індивідуальних особливостей, уміння помічати стимули зовнішнього середовища, що привертають її увагу та викликають емоційний відгук. Початкові спроби встановлення контакту доцільно здійснювати з використанням привабливих для дитини звуків, предметів і дій.

Особливе місце у процесі налагодження взаємодії посідає гра. Значення ігрової діяльності обґрунтоване в працях класиків психології — Л. С. Виготського, О. М. Леонтьєва, С. Л. Рубінштейна, Д. Б. Ельконіна, В. В. Зінківського, О. В. Запорожця та інших. Частина дослідників розглядає психолого-педагогічну цінність гри насамперед через її емоційно-психологічний потенціал і здатність сприяти формуванню соціальних почуттів. У процесі гри дитина засвоює соціальні цінності, якими живе суспільство, вчиться їх розуміти, а також розмежовувати бажане й можливе.

О. В. Запорожець наголошував, що гра як форма практичної діяльності сприяє розвитку психічних процесів, оволодінню новими способами дії, становленню інтелектуальної та мотиваційної сфер, розвитку емоційного спілкування й формуванню позитивних взаємин з однолітками. У міру накопичення знань, умінь і досвіду міжособистісної взаємодії дитині відкриваються нові види діяльності та складніші форми соціальних стосунків. Через гру вона активно пізнає навколишній світ і соціальну реальність, що забезпечує перехід до якісно нових етапів інтелектуального та соціального розвитку [13, 14].

На межі раннього та дошкільного віку у дітей уперше з'являється сюжетна гра, а згодом — образно-рольова. У такій грі дитина уявляє себе в різних ролях і діє відповідно до них, за умови наявності яскравого емоційного переживання. Саме сильний емоційний відгук на певний образ визначає зміст ігрових дій [7]. Надалі з рольової гри виокремлюються ігри з правилами.

Діти з аутизмом зазвичай надають перевагу ігровій діяльності, орієнтованій на власні сенсорні відчуття, використовуючи гру як засіб самостимуляції через приємні для них зорові, слухові, тактильні та інші стимули. Водночас гра може стати ефективним інструментом поступового виходу дитини зі стану ізоляції та переходу до взаємодії з оточенням, сприяючи усвідомленню

власних емоцій, пізнанню світу й налагодженню стосунків із батьками та однолітками.

Основною метою ігрових занять є створення умов для набуття дитиною досвіду взаємодії з ровесниками, опанування різних форм спільної діяльності та формування відчуття приналежності до колективу.

У межах реалізації освітньої лінії «Гра дитини» передбачається розв'язання таких завдань:

1. розвиток творчого потенціалу дитини;
2. формування організованості та довільної регуляції поведінки;
3. становлення образу «Я» через ігрову взаємодію з дітьми й дорослими;
4. розширення уявлень про навколишній світ;
5. формування мотивації до спілкування та взаємодії;
6. стимулювання ігрової, комунікативної, мовленнєвої та рухової активності;
7. зниження емоційної напруги та досягнення внутрішньої розкнутості;
8. створення умов для розвитку спонтанної й довільної поведінки загалом [7].

Дитині важливо освоїти ігри і тут поміч приходить від дорослих: інструктора або родичів, які допомагають взаємодіяти з іншими дітьми. Пасивна участь дитини у грі переходить у активну. Поступово пристосовуючись до взаємодії з новими людьми та ситуаціями дитина з розладом аутистичного спектру починає з налагодження контакту. Від простих, ритмічних ігор, у подальшому наслідування та сенсорні ігри до більш складних ігор на взаємодію, ігри з правилами та сюжетно-рольові ігри[10].

На етапі встановлення контакту основними іграми є ритмічні. Їх ціль – емоційне єднання дітей та дорослих, наслідування емоцій.

Дуже важливо щоб дитина проявляла власну активність, мала інтерес до запам'ятовування складних моторно-рухових дій та спеціальних вправ.

Сенсорні ігри є невід'ємним компонентом ігрових занять. Сенсорний досвід найбільш доступний для кожної дитини, оскільки він сприяє зосередженню уваги та допомагає відчувати емоційну спільність із групою.

Ігри з чітко визначеними правилами орієнтовані на формування довільної уваги, цілеспрямованої діяльності, вміння своєчасно включатися в ігровий процес і дотримуватися встановлених умов. Більш складною формою ігрової діяльності виступають рольові ігри за правилами, які передбачають активну взаємодію між дітьми. Вони сприяють розширенню комунікативних можливостей дитини, компенсують дефіцит спілкування та емоційних контактів з оточенням, а також позитивно впливають на її фізичний розвиток і загальний стан.

Рухливі та рекреаційні ігри дуже позитивно впливають на дітей дошкільного віку особливо якщо вони проводяться на природі.

Фізична культура дітей дошкільного віку являє собою цілеспрямований і регулярний вплив на організм дитини, спрямований на його морфологічне та функціональне вдосконалення, зміцнення здоров'я, розвиток рухових умінь і фізичних якостей, а також підвищення адаптаційних можливостей, що є підґрунтям гармонійного й всебічного розвитку особистості[6, 7].

Рухова активність сприяє формуванню та вдосконаленню сенсорних систем, активізує діяльність органів чуття, прискорює мовленнєвий розвиток і позитивно впливає на становлення розумових процесів. У процесі рухів дитина пізнає навколишній світ, у неї формуються просторові уявлення, збагачується емоційна сфера та розширюється кругозір[9].

Діяльність, у якій поєднуються сенсорні та рухові складники, визначається як психомоторна дія, а сукупність свідомо керованих рухових актів — як психомоторика[2]. Основними проявами психомоторики є різні групи рухів і дій:

рухи, що забезпечують утримання та зміну положення тіла в просторі; пози й стани тіла; локомоції, пов'язані з переміщенням тіла; а також виразні рухи обличчя і всього тіла (міміка, пантоміміка). Психомоторика відображає багатогранність рухової активності дитини та відіграє важливу роль у формуванні її особистості. Тому під психомоторикою розуміють не лише цілісну вікову характеристику рухової організації, що включає вроджені тілесні особливості, набуті навички та звички, а й комплекс анатомо-фізіологічних і психологічних механізмів, які забезпечують виконання як простих, так і складних рухових реакцій і дій.

Розвиток довільної моторики нерозривно пов'язаний з удосконаленням рухових відчуттів — кінестезій. Кінестезія виступає своєрідним механізмом зворотного зв'язку, який дозволяє постійно співвідносити виконаний рух із заданою програмою. Уже на ранніх етапах становлення рухових функцій формується тісний динамічний взаємозв'язок між здатністю до довільних рухів і розвитком їх чуттєвого контролю[6].

Рухова активність на рівні діяльності у старшому дошкільному віці (п'ятий–шостий роки життя) характеризується залученням дитини до різних видів діяльності: сюжетно-рольової, образотворчої, трудової, пізнавальної, театралізованої, рухливих ігор тощо. На цьому етапі дитина вже не лише відтворює суспільно вироблені способи використання предметів, а й активно змінює та збагачує предметний світ, освоює й розширює просторові та топологічні характеристики об'єктів.

У цей період спостерігається узгодження психомоторного розвитку, інтеграція свідомих психічних процесів і рухових дій (як великих, так і дрібних рухів) на тлі одночасного розвитку всіх пізнавальних можливостей дитини. У результаті індивідуальний розвиток відбувається через вдосконалення тілесної організації, формування гармонійної та пропорційної фізичної форми. Зростає також рівень самостійності дитини у конструюванні та моделюванні власних дій.

У аутичної дитини спостерігається складність довільного розподілу м'язового тону. Дитина може демонструвати неабияку вправність мимовільних рухів, але стає значною мірою незграбною, коли їй потрібно зробити щось на прохання дорослого.

Навіть за умови відсутності виражених психомоторних порушень діти з аутизмом потребують дозованої фізичної активності, необхідної для підтримання оптимального психофізичного стану, повноцінного розвитку м'язової та опорно-рухової систем, а також для зменшення психоемоційного напруження. Таким чином з розвитком рухової активності у дитини з аутизмом виникає бажання самостійно виконувати рухи. Практичний досвід свідчить про можливість ефективної психолого-педагогічної корекції психомоторної затримки при аутизмі, у деяких випадках — досягнення показників, що відповідають віковій нормі. У нормотиповому розвитку дитина послідовно проходить визначені етапи психомоторного становлення (рухову активність на рівні елементарних відчуттів, сприймання, локомоцій, дій і діяльності) у відповідні вікові періоди. Водночас у дітей з розладами аутистичного спектра часто виявляється розбіжність між рівнем психічного та моторного розвитку і показниками, характерними для їхнього хронологічного віку [7].

Велике значення для розвитку психомоторики дитини мають елементарні рухливі ігри. Останній етап психомоторного розвитку в дошкільному віці визначається здатністю дитини виконувати складні довільні рухові дії, що регулюються усвідомленими нормами, правилами та внутрішньо сформованими (ідеальними, ментальними) зразками поведінки. Для дітей цього рівня також характерна поява змагальної мотивації. Ігрова діяльність набуває колективного характеру та ґрунтується на узгодженості дій усіх учасників. Такі ігри вимагають більш складної взаємодії між гравцями, від якої безпосередньо залежить результат спільної діяльності.

Висновки Аналіз наукових джерел підтвердив ефективність використання ігрової активності у корекційній роботі з дітьми 4–6 років з РАС. Такі засоби сприяють покращенню психомоторних функцій, емоційного стану та формуванню елементарних соціальних навичок та розвитку координаційних здібностей. Доцільним є включення психомоторних ігор до комплексних корекційних програм дошкільної освіти для дітей з розладом аутистичного спектру. Порушення психомоторики у дітей з аутизмом проявляються у зниженні координації рухів, сенсорної інтеграції та регуляції рухової активності.

Список використаних джерел:

1. Боднар І., Хамаде А. Фізичні вправи і психофізичний розвиток дітей з розладами аутичного спектра. *Молода спортивна наука України*. 2019. Т. 3. С. 91–92.
2. Гаврилюк С. В., Бісмак О. В., Джамалов Р. Огляд моделей рухових розладів у дітей з аутизмом залежно від віку. *Спортивна медицина, фізична терапія та ерготерапія*. 2023. № 2. С. 140–144.
3. Гнатюк С. М., Неведомська Є. О. Вплив програми фізичної терапії на психомоторний розвиток дітей із розладами аутистичного спектру. *Здоров'я, фізичне виховання і спорт: перспективи та кращі практики : матеріали V Міжнар. наук.-практ. онлайн-конф.* 15 трав. 2025 р. С. 122–126.
4. Грабовська С. Л., Островська К. О. Особливості соціально-психологічної допомоги сім'ям аутичних дітей. *Збірник наукових праць Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України*. 2009. С. 23.
5. Дробіт Л. Р., Островська К. О., Островський І. П., Сайко Х. Я. Психологічні особливості дітей дошкільного віку з розладами спектра аутизму. *Міжнародні Челпанівські психолого-педагогічні читання*. 2017. № 22. С. 170–179.

6. Дробіт Л. Р. Особливості мотивації учіння у дітей з розладами аутистичного спектру : дис. ... д-ра філософії у галузі 05 – соціальні та поведінкові науки, спец. 053 – психологія. Львів : Львівський нац. ун-т ім. Івана Франка, 2021. 182 с.

7. Ketcheson L., Hauck J., Ulrich D. The effect of early motor skill intervention on motor skills, physical activity, and socialization in young children with autism spectrum disorder: a pilot study. *Autism*. 2017. Vol. 21, No. 4. P. 481–492.

8. Комплексна програма розвитку дітей дошкільного віку з аутизмом «Розквіт» / наук. кер. та заг. ред. Т. В. Скрипник. Київ, 2013.

9. Островська К. О. Психологічні основи формування соціальних компетенцій дітей з аутистичними порушеннями : автореф. дис. ... д-ра психол. наук : 19.00.08 – спеціальна психологія. Київ : Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, 2013. 40 с.

10. Rafieij Miladjerdi H., Sheikh M., Nadjafabadi M. G., Saghaei B., Naghdi N., Dewey D. The effect of physical activity and play exercises on motor skills and executive functions in children with autism spectrum disorder. *Games for Health Journal*. 2021. Vol. 10. P. 33–42.

11. Ruggeri A., Dancel A., Johnson R., Sargent B. The impact of motor and physical activity interventions on motor outcomes in children with autism spectrum disorder: a systematic review. *Autism*. 2020. Vol. 24. P. 544–568.

12. Fakhime H., Shahnaz S., Seyed H. S., Mahmud S. Games can improve physical fitness in children with autism. *International Journal of Developmental Disabilities*. 2022. Vol. 68. P. 219–226.

13. Henderson G., Fuller A., Noren S., Stout W. M., Williams D. The impact of physical education programs on motor skill development in children with autism spectrum disorder. *Palaestra*. 2016. Vol. 30. P. 1–11.

14. Шульженко Д. І. Основи психологічної корекції аутистичних порушень у дітей. Київ : Слово, 2019. 381 с.

15. Practice parameter for the assessment and treatment of children and adolescents with autism spectrum disorder / American Academy of Child and Adolescent Psychiatry Committee on Quality Issues. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*. 2014.